

SID

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

کارگاه‌های آموزشی

سرویس ترجمه تخصصی

فیلم‌های آموزشی

کارگاه‌ها و فیلم‌های آموزشی مرکز اطلاعات علمی

آشنایی با پایگاه‌های اطلاعات علمی بین‌المللی و ترندهای جستجو بین‌المللی و ترندهای جستجو

کاربرد نرم افزار SPSS در پژوهش

بروبوزال نویسی (علوم انسانی)

کاربرد نرم‌افزار End Note در استناددهی مقالات و متون علمی

صدور گواهینامه نمایه مقالات نویسندگان در SID

سند تحول بنیادین نظام آموزشی و چالش‌های آن

رضا مرادی^۱ و هادی پورشافعی^۲

کلید واژه‌ها: آموزش و پرورش، برنامه درسی ملی، حیات طیبه، سند تحول بنیادین

مقدمه

در دوره‌ی انقلاب، خیلی کارها در آموزش و پرورش انجام گرفته است؛ اما نظام آموزش و پرورش تحول پیدا نکرده و همان نظام قدیمی است. البته بیشتر در مسائل روبنایی کارهای زیادی شده است؛ این کارها را ما قدر دانیم منتها این‌ها هیچ‌کدام تحول نیست. تحول یک حرکت ریشه‌ای است و شماها می‌توانید ایجاد کنید و باید این کار بشود. آن تحول مورد نظر چیزی است عمیق‌تر و بنیانی‌تر (مقام معظم رهبری، ۱۳۸۶).

سند تحول بنیادین در آموزش پرورش با اتکا به آموزه‌های قرآن، اسناد بالادستی من جمله سند چشم‌انداز بیست ساله (افق ۱۴۰۴ هجری و شمسی) و نقشه جامع علمی کشور تنظیم شده و در این مسیر قطعاً با موانع و چالش‌هایی روبرو خواهد شد، بررسی موانع و چالش‌ها عیب‌جویی نیست؛ همه از سیستم آموزش و پرورش سهمی برده‌ایم و در خوب و بد آن شریک هستیم، مقصود از توجه کردن به کمبودها و نقایص این است که با آگاهی و بینش لازم در پی چاره باشیم و برای اصلاح آنها بکوشیم (وردی‌نژاد، ۱۳۹۰: ۱). سند تحول بنیادین در نگاه اول، انبوهی از مفاهیم ارزشی است و به دلیل داشتن مستندات نظری قابل اتکا، نمی‌تواند به لحاظ محتوایی دارای اشکالات زیادی باشد. در تعلیم و تربیت نیز مفاهیم انتزاعی، قابلیت تعبیر و تفسیرهای متفاوت را خواهند داشت. مهم آن است که این تعبیرات، پاسخی مناسب به اهداف کانونی تعلیم و تربیت^۳ اسلامی و اهداف کلان سند بدهد و در راستای چشم‌انداز نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی در افق ۱۴۰۴ باشد (سند تحول بنیادین، ۱۳۹۰: ۱۲۳). در این شرایط پرداختن به سند تحول بنیادین و نقد آن در زمانی که هنوز مدتی از اجرای آن نگذشته است شاید کاملاً جامع نباشد اما اگر بدان پرداخته نشود ممکن است سبب بروز مشکلاتی گردد که جبران آن در آینده بسیار مشکل است. در این مقاله سعی بر آن شده تا با مروری بر سند تحول و برشمردن پاره‌ای از نارسایی آنان کمکی کرده باشیم بر رشد و تعالی نظام تعلیم و تربیت. تحول و موانع آن عبارتند از:

تحول عبارت است از دگرگون شدن و برگشتن از حالی به حال دیگر و سند به معنای نوشته، مدرک و چیزی که به آن اعتماد کنند (فرهنگ عمید) و از سند تحول بنیادین تعبیر به چراغ راهی شده برای رسیدن به حیات طیبه^۴؛ تحول بنیادین در نظام آموزش و پرورش مبتنی بر آرمان‌های بلند نظام اسلامی، باید معطوف به چشم‌اندازی باشد که در افق روشن ۱۴۰۴، ترسیم‌گر ایرانی توسعه یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فن‌آوری در سطح منطقه با هویتی اسلامی انقلابی، الهام بخش جهان اسلام همراه با تعاملی سازنده و مؤثر در عرصه روابط بین‌المللی است. هر چند در سه دهه گذشته تلاش‌های وافر و قابل تقدیری از سوی مسئولان و دست‌اندرکاران نظام تعلیم و تربیت برای بهبود و اصلاح نظام آموزشی کشور به عمل آمد که خوشبختانه نتایج مثبت و مفیدی نیز بر جای گذاشته است لیکن هنوز آموزش و پرورش با چالش‌های جدی روبرو است و برون‌داد آن در طراز جمهوری اسلامی ایران و پاسخ‌گوی تحولات محیطی و نیازهای جامعه نمی‌باشد. از این رو تأکیدات حکیمانه رهبر فرزانه انقلاب اسلامی مبنی بر ضرورت تحول بنیادی در آموزش و پرورش با

^۱ نویسنده مسؤل، کارشناس ارشد روانشناسی تربیتی (Rezamoradi.5348@yahoo.com)

^۲ استادیار گروه علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه بیرجند

^۳ در سند تحول هر جا از تعبیر "آموزش و پرورش" یا "تعلیم و تربیت" استفاده شده است، ناظر به وضع موجود می‌باشد و هر جا از تعبیر مرجع «نظام تربیت رسمی و عمومی» و مشتقات آن استفاده شده است، ناظر به وضع مطلوب نیز می‌باشد.

^۴ حیات طیبه وضع مطلوب زندگی بشر در همه‌ی ابعاد و مراتب، بر اساس نظام معیار ربوبی است که تحقق آن باعث دستیابی به غایت زندگی یعنی قرب الی‌الله خواهد شد.

تکیه بر فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی- ایرانی و تدوین الگویی اسلامی- ایرانی برای تحول و پرهیز از الگوهای وارداتی، کهنه و تقلیدی محض، چراغ راه برون رفت از چالش‌های نظام آموزشی کشور می‌باشد.^۱ در خصوص موضوع، پژوهش‌هایی انجام که به آنها اشاره می‌شود: ترکاشوند (۱۳۹۲) در مقاله‌ای تحت عنوان: بررسی و نقد مبانی نظری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش استفاده از کلماتی چون حیات طیبه، کرامت ذاتی و... را رمز تصویب سند می‌داند نه راهگشای آن و نگاه به انسان را جامع‌تر از آنچه در سند قید شده است می‌داند.

از دیدگاه مدیران مدارس ابتدایی استان انگیزه معلمان، تخصص معلمان، تجهیزات آموزشی و منابع مالی از نظر مدیران مدارس ابتدایی استان قزوین به عنوان یک چالش جدی برای سند تحول بنیادین آموزش پرورش محسوب می‌گردند. هم‌چنین مدیران مدارس معتقدند که برنامه‌های اجرایی مدارس با اهداف سند تحول بنیادین مطابقت دارند (رعیت، ۱۳۹۲). مصدق (۱۳۹۲) در مقاله‌ای با نام مسائل آموزش و پرورش، نبود ارتباط صحیح بین چشم انداز و اهداف کلان و عملیاتی؛ ایراد حقوقی در تصویب سند؛ نبود انسجام مبانی را از جمله نقدهای وارد بر سند می‌داند.

روش

مقاله حاضر به بررسی موانع و مشکلات آموزش و پرورش در سند تحول بنیادین به روش کتابخانه‌ای و به صورت کیفی تحلیلی پرداخته است.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج نشان می‌دهد که سند تحول بنیادین به صراحت به برنامه محوری به جای کتاب محوری تاکید دارد. در تدوین سند از اهداف آرمانی، کلمات مبهم و کلی استفاده شده، عدم توجیه منطقی برای وجود برخی راهکارها و راهبردها، سیطره‌ی نگاه مدیریتی و اقتصادی و فراغت از نگاه تربیتی، روش ایجاد تحول بنیادین، رویکرد متمرکز و عدم ایجاد زیرساخت‌های فیزیکی و تامین نیروی انسانی مناسب از ایرادات اساسی وارد بر سند تحول بنیادین است. هم‌چنین سند تحول بنیادین هیچ‌گونه اولویت‌بندی را در هیچ یک از حوزه‌ها، اعم از هدف‌های کلان، راهبردهای کلان، حتی هدف‌های عملیاتی و راهکارها، ارائه نداده است، هیچ‌گونه تقدم و تأخر ذاتی یا زمانی را نیز، برای پرداختن به مفاد اجرایی سند، معین نکرده است در حالی که اغلب تحلیل‌ها در زمینه اجرای سند تحول بنیادین، اشاره ای به پرهیز از شتابزدگی دارند؛ اما واقعیت آن است که وزارت آموزش و پرورش در تحقق سند تحول تا این تاریخ، عقب مانده است. در حالی که فقط یک زیرنظام از شش زیر نظام مورد مطالبه سند، به تصویب شورای عالی رسیده است و سرنوشت زیرنظام رتبه‌بندی معلمان نیز در هاله‌ای از ابهام است.

منابع

- ترکاشوند، مراد (۱۳۹۲). *مقاله مبانی فلسفی تحول در نظام آموزش و پرورش ایران*. دانشگاه فردوسی مشهد.
- راهنمای عمل تحول بنیادین در آموزش پرورش (۱۳۹۰). دبیرخانه شورای راهبردی و ستاد اجرایی تحول. ۱.
- رعیت، جواد (۱۳۹۲). سند تحول بنیادین آموزش پرورش و چالش‌های پیش روی آن از دیدگاه مدیران مدارس ابتدایی استان قزوین، پایان‌نامه کارشناسی ارشد آزاد قزوین.
- سند برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۱). شورای عالی آموزش پرورش.
- سند تحول بنیادین آموزش پرورش (۱۳۹۰). شورای عالی انقلاب فرهنگی.
- عمید، حسن، فرهنگ فارسی عمید. نشر راه رشد زبان.
- مبانی نظری تحول بنیادین در نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۰).
- مصدق، هادی (۱۳۹۲). مقاله مسائل آموزش و پرورش. دانشگاه خوارزمی.
- وزارت آموزش و پرورش (۱۳۹۰). گزارش تدوین سند ملی آموزش و پرورش. گذشته، حال، آینده.

متن سند تحول^۱

وردی‌نژاد، فریدون (۱۳۹۰). چالش‌ها، فرصت‌ها، تهدیدها و الگوی مناسب مدیریتی برای تحقق اهداف سند چشم‌انداز، برگرفته از سایت مرکز علمی جهاد دانشگاهی.

SID

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

کارگاه‌های آموزشی

سرویس ترجمه تخصصی

فیلم‌های آموزشی

کارگاه‌ها و فیلم‌های آموزشی مرکز اطلاعات علمی

آشنایی با پایگاه‌های اطلاعات علمی بین‌المللی و ترندهای جستجو بین‌المللی و ترندهای جستجو

کاربرد نرم افزار SPSS در پژوهش

بروبوزال نویسی (علوم انسانی)

کاربرد نرم‌افزار End Note در استناددهی مقالات و متون علمی

صدور گواهینامه نمایه مقالات نویسندگان در SID